

Amonaren etxea

ULA IRURETAGOIENA

Amonaren etxera bizitzera joan banintz, zer aldatu eta zer mantenduko nukeen gogoeta partekatzea otu zait. Amonarik gabeko etxean, amonaren presentzia bizirik baitago etxeak gordetzean duen materialtasun eta espazialitatean. Egur ilunezko armairuak, oihalak leihoetan eta altzarien gainean, paperez eta gotelez estalitako paretak, moketak logelaren batean, zatika beritutako zoru eta paretak lerroak, sinismen katolikoari lotutako objektuak, moldaturak sabaian, ateetan eta zokaloetan. Bizimodu baten lekuko ere bada, erre-zibidorearen garrantzia bizilagunaren aurrean, sukaldeko bizitza, bizitzaren fase desberdinak etxeari eskatu dizkion egokitzapenak. Gaur egunean amonaren etxean sartzeak garai baten dekorazio joerak, objektuak eraikitze modu bat eta materialtasunari ematen ziztaion balio jakin baten bizipena bat-batean kolpe sentitzera behartzen zaitu.

Etxearen zenbait txokok posible egin dute filmetako irudiak berreraikitzea. Zeren objektu eta materialekin batera, amonaren etxeak gurekin daramagun bizitza-uneekin du lotura. Sukaldeko mahaian tomate botiletan sartzea, amonaren ibilkerak geldoa pasilloan zehar, oheko izaren hoztasuna, sofa inguruko hizketaldiak, beirazko kopak jantokiko ontzitegian garbi gordeta, terrazako landare eta lore pote guztien ureztatzeko patxada.

Amonaren etxean edozein esku-hartze mota egitea denboraren igarotzearekin ariketa (eder bat) egitea da. Joera nostalgikoarekin (materialtasuna bere horretan gelditzea nahia) konektatzea gizatiarra bada ere, hain justu denboraren oinarria aldaketarena bada, gakoa da iraganeko denborarekin nola nahi dugun erlazionatu eta gaurkotasanak nola eragingo dion erlazio horri zehaztea. Harreman material eta espazial berri bat sortu beharko da amonaren etxekoarekin, baina ezinbestean emaitzak aldaketak ekarriko ditu. Ohitura bat berreskuratu daiteke eta baita errepikatzerik nahi ez dugun egoera bat ekidin ere, eta dena izango da amonaren etxearen oroimen omenaldiaren parte. ●

DANI BLANCO/ARGIA CC-BY-SA

Aisia, noren bizkar?

MARIA ORTEGA ZUBIATE

Din dan don eta *din dan don*; eta bien bitartean, gora txanpaina eta gora ardo. Gabonak dira eta badago jendea gustatzen zaizkiona, badago jendea gorroto dituen, baina guztiek ikusiko dute elkar kalean, tabernan. Eta elkarrekin topo egin eta ohiko lau galderez harago badao hizketaldia, sakon jarriko dira, euskararen gudariak. Izan ere, gero eta euskara gutxiago entzuten da tabernetan, eta ez da kasualitatea; zerbitzarien soslaiani begiratu besterik ez dago asmatzeko non dagoen euskararen galeraren gakoa. Aurreko esaldia ez da gutxi entzundakoa Euskal Herriko arnagune ez gutxitan. Kasuak bertsuak dira izan Markina-Xemein edo izan Azpeitia: herri euskaldun eta ustez aurrerakoietako tabernetan, eta beraz kaleetan, euskara presentzia galtzen ari da, herriaren arima den horretan euskaraz ez dakien jendea dagoelako lanean.

Horraio, analisisa nahiko konpartitua da. Hortik aurrera, berbaldiek tonu askotarikoak hartzen dituzte: batzuk kezkatzen dira hizkuntzagatik eta neurriak hartu beharko lirakeela uste dute, hots, euskaldunak kontratatu; besteek arrazakeriatzat jotzen dute aipu hutsa, eta euskararen aurretik pertsonak daudela aldarrikatzen dute. Baina gutxi, oso gutxi, begiratzen diote beren ziborrari eta onartzen dute agerikoena: barra barrukoak dena delako hizkuntzatan mintzatzen direla ere, horren inguruan hausnarrean dabilzanak, alegia barra kanpokoak, direla egoera hori sortzen dutenak. Azal dezadan esandakoa.

Hego Euskal Herrian lan eskubideen arloan aurrerapausoak ematen ari dira. Sindikatuek daramate batuta, eta erakundeek eta patronalak atzetik, oso atzetik jarraitzen diete; baina ari, ari dira. Asteko lanaldia jaiste mahai gainean jarria du aspaldi Espainiako Gobernuak Sumar alderdiak; euskal gehiengo sindikalak iragarri berri du gutxiengo soldata propio baten alde egingo duela greba martxoan, Eusko Legebiltzarrak proposamen horixe beraxe zuen herri ekimen legegilea baztertu ondoren. Kontziliazioa garrantzia hartzen ari da, behingoagatik, gizartearen ahotan. Kontua da eskubide horiekin zer egingo den.

Zeren, inor engainatu nahi barik, Hego Euskal Herrian aisialdia estuki dago lotuta ostalaritzara. Eta aisialdiko orduak areagotzen diren heinean, gauza bera egingo dute ostalaritzakoek; eta batzuek eskubideak eta aisialdirako eskubideak aldarrikatzen duten heinean, beste batzuen desorduetako kondena sinatzen dute. Eta askotan, bataren eta bestearen artean, barraren alde bataren eta bestearen aldean, ez dago ezberdintasun handirik, ez bada batek papera duela eta besteak hori duela desio. ●